

Ronald Giphart schreef de romans *Giph* en *Ik ook van jou*, en de verhalenbundel *Het feest der liefde*. Hij lijkt als geen ander in staat om scholieren en andere verloren gewaande lezers weer aan het lezen te krijgen. De eenvoudigste verklaring daarvoor is dat een boek van Giphart leest als een trein. Hij wordt bewonderd, gehaat, bewierookt en verguisd, maar altijd gelezen. Ronald Giphart geeft tips aan beginnende schrijvers.

Ronald Giphart: "Literatuur is stijl"

Ingmar Heytze

Slecht proza is volgens Giphart goed te herkennen. "Hoe sneller een tekst is geschreven, hoe lastiger hij leest. Het omgekeerde is ook waar: hoe sneller een tekst leest, hoe meer tijd de schrijver erin heeft zitten. Aan slecht proza kun je zien dat er weinig tijd aan besteed is; er staan bijvoorbeeld taalfouten in, de zinnen zijn slecht gevormd, de dialogen zijn onnatuurlijk en er is te weinig aandacht voor details. Het onderscheid tussen een goede schrijver en een slechte schrijver zit 'm ook in de aandacht voor de cadans van zijn zinnen. Goede schrijvers herkennen het verschil tussen lopende en niet-lopende zinnen, en slechte schrijvers niet. Slechte lezers trouwens ook niet. Ik denk dat je lezers grofweg kunt onderver-

foto Chris van Houts

Tips voor prozaschrijvers

- 1 Ken uw beperkingen. Kies een stijl en een thematiek die bij u passen.
- 2 Herschrijf zo veel en zo vaak mogelijk.
- 3 Wees niet te snel tevreden; het is lang niet slecht als u uiteindelijk maar zo'n 10% overhoudt van wat u geschreven hebt.
- 4 Treed pas naar buiten met een tekst als u er zelf tevreden over bent. Laat anderen meelesen als u onzeker bent over uw werk.
- 5 Neem het schrijven niet te serieus. Krampachtig serieus bezig zijn met teksten en het schrijverschap staat uw creativiteit in de weg.
- 6 Schrijf in eerste instantie voor uzelf. Vraag u niet tijdens het schrijven af wat uitgever, critici of lezers van het produkt zullen vinden.
- 7 Let tegen het einde van het schrijfproces streng op de uiterlijke verzorging van de tekst op alle niveaus: spelling, woordkeuze, zinsbouw en alinea's.

delen in twee kampen. Je hebt mensen die primair lezen voor de mooie verhalen, de grote verhalen van het leven. Je hebt ook mensen die lezen om de schoonheid van de taal, mensen die vinden dat literatuur niets met grote verhalen en levensvisies te maken heeft. Voor mij is literatuur stijl, en niets meer dan stijl. Een sterk geschreven boek met een zwak ver-

haal kan nog een goed boek zijn, maar met een schitterend verhaal in een slechte stijl wordt het nooit meer wat."

● EIGEN STIJL

"Je eigen stijl als schrijver wordt voor een belangrijk deel bepaald door de manier waarop je de werkelijkheid kunt vervormen. Moderne literatuur

Schrijven is ook voor Giphart herschrijven. Hij gaf daarvan een treffend voorbeeld: "Op een gegeven moment laat ik Fräser (uit *Ik ook van Jou*) zeggen: 'Liever trek ik mezelf helemaal het leplazerus af, dan dat ik ooit een regel herschrijf.' Die regel heb ik geloof ik wel zes keer herschreven."

Transactie 12, 1995

is bijna altijd gebaseerd op een zeker vervreemdingseffect. Mensen hebben een vastgeroest beeld van de werkelijkheid, en daardoor zien ze die niet meer. Maar wanneer je er als schrijver in slaagt om de zaken een kleine draai te geven, geef je je lezers de mogelijkheid om die werkelijkheid op een andere manier te zien. Je kunt het met kleine dingen bereiken: een woord anders spellen, een onverwachte hoofdletter gebruiken, de clichés net iets bijdraaien. Maar omdat elke kunstgreep op een gegeven moment zelf tot een cliché afslijt, moet je voortdurend op zoek gaan naar nieuwe kunstgrepen. Afgezien van dit vervreemdingsprincipe is een eigen stijl allereerst een kwestie van aanleg, ten tweede een kwestie van veel lezen en ten slotte een kwestie van vreselijk veel oefenen. Je moet ook dingen weg durven gooien. Tien jaar geleden had ik een verhaal geschreven van een bladzijde of vijf, waar ik erg tevreden over was. Ik liet het aan een criticus lezen. Die gaf het na lezing terug en zei: 'Nee, gooi het maar weg en begin opnieuw.' Ik dacht 'Opnieuw beginnen? Weggooien? Ik heb een hele avond aan dat verhaal zitten werken!' Toen dacht ik nog dat een avond aan een verhaal werken veel was, terwijl ik nu een

week kan zitten schrijven aan een tekst die alsnog in de prullenmand verdwijnt."

● SERIEUS

"Veel beginnende schrijvers nemen zichzelf vreselijk serieus. Toen ik pas begon met schrijven, liet ik me tijdens het schrijven voortdurend afleiden door vragen als: Is het net zo goed als wat Joost Zwagerman doet? Kan het uitgegeven worden? Kom ik hiermee misschien bij Sonja? Zou Jeroen Brouwers het goed vinden? Dat is geen goede manier van werken. Als je zo met jezelf en je tekst bezig bent, dan is de druk veel te groot. Je moet jezelf juist los durven laten. Op het moment dat die tekstverwerker aanstaat, mag en kan alles. Taalfouten en verschrijvingen zijn niet verboden, want ze kunnen je op goede ideeën brengen. Je bent als schrijver je eerste lezer, dus je moet in eerste instantie schrijven om jezelf te boeien. Alleen dan heb je kans dat iemand anders er misschien ook nog wat aan vindt. Toen ik in een ziekenhuis werkte als nachtportier, leerde ik voor mezelf schrijven. Tegen vijf uur 's ochtends was ik vaak zo moe dat ik juist dan de wildste, raarste en leukste invallen kreeg. Hoe nachter het was, hoe meer ik voor mezelf schreef, zal ik maar zeggen."

"Ik vind schrijven verslavend. Hoe meer je schrijft, hoe meer je wilt schrijven en hoe beter dat voor het schrijven is, want je stelt steeds hogere eisen aan je tekst. In het begin had ik er stukjes tussen zitten waarvan ik dacht: 'het is niet zo best, maar het is goed genoeg'. Op een gegeven moment moet je het lef hebben om te zeggen: Niet goed? Weg ermee." <

"Het is bijna onmenselijk om je alleen al voor te stellen in wat voor erbarmelijke omstandigheden ik deze tekst concipieer, hoe diep ongelukkig en van God en iedereen verlaten ik hier in het holst van de nacht achter een kille nachtportiersbalie in een uitgestorven ziekenhuis eenzaam en niet geheel meer helder zit te schrijven. En toch doe ik dit uitsluitend voor mijn lol."

Ronald Giphart in *Het feest der liefde*, 1995 (blz. 142)

"Jezus, nu ik erover nadenk: eigenlijk kan het mij niet smakeloos genoeg, als het maar indruist tegen dat truttige en benepen ontzag voor 'het geschreven woord'. Ik hou van proza dat als een zichzelf onderschijnende mongool op me toekomt. Zo, en nu ga ik weer eens lekker even scheuren."

Ronald Giphart in *Het feest der liefde*, 1995 (blz. 153)